

**Τηλαυγέστατος Φωστήρ της Μητρός Κωνσταντινουπόλιτιδος
Εκκλησίας
Ο κλεινός πατήρ Ιωάννης ο Χρυσόστομος ως αληθής και ασυμβίβαστος
Επίσκοπος της Εκκλησίας**

- **Ο αδέκαστος και ακατάβλητος μαχητής για την πνευματική ανύψωση του ιερού κλήρου της Εκκλησίας**
- **Ο Ιεράρχης που δεν κάμφθηκε από τη δύναμη της πολιτικής εξουσίας και κατεδίκασε δημοσίως τις αυθαιρεσίες των πολιτικών αρχόντων**
- **Ο ανυπότακτος Επίσκοπος της Εκκλησίας που δέχθηκε αυτοθυσιαστικά τον φθόνο και τις διώξεις αρνούμενος να κρατήσει ζηλότυπα το θρόνο του και να προκαλέσει σχίσματα στο σώμα της Εκκλησίας**

Εάν στο στίβο της πολιτικής η κακώς νοούμενη «διπλωματία» καλύπτει με το απατηλό προσωπίο τους λαοπλάνους, λαϊκιστές και δημαγωγούς πολιτικούς, και αποτελεί το «εχέγγυο» για την πολιτική επιβίωσή τους, εντούτοις έχει αποδειχθεί ιστορικά ότι αποβαίνει πάντοτε σε βάρος της πολιτείας και των πολιτών. Στην Εκκλησία όμως ο παντός βαθμού κληρικός και μάλιστα ο Επίσκοπος οφείλει να είναι η ασυμβίβαστη, ασίγαστη και καθαγιασμένη «γλώσσα της αληθείας» ενώπιον των «εφήμερων αρχόντων του αιώνας τούτου» και του χριστεπωνύμου πληρώματος, κλήρου και λαού, χωρίς να υπολογίζει λόγω ματαιοδοξίας και κενοδοξίας την διατήρηση του θρόνου του, τον σωματικό κάματο και το ψυχικό κόστος, τον ενίοτε και εκ ψευδαδέλφων φθόνο, τις διώξεις ή τις εξορίες, ακόμη και το θάνατο, όταν πρόκειται να στηλιτεύσει και να πλήξει ανηλεώς τα κακώς κείμενα του κλήρου για να αποκόψει τα «καρκινώματα», προκειμένου να επιτύχει την πνευματική του ανύψωση, καθώς και τις προκλητικές και βλαπτικές αυθαιρεσίες της «καθεστηκυίας τάξεως» των αρχόντων οι οποίοι είτε «εν απιστία όντες» διώκουν την Αγία του Χριστού Εκκλησία είτε ως απάνθρωποι τύραννοι καταδυναστεύουν τον λαό.

Ένας τέτοιος αληθής και ασυμβίβαστος επίσκοπος της Εκκλησίας του Χριστού υπήρξε ο θεοφόρος και κλεινός Πατήρ και Οικουμενικός Διδάσκαλος Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, Αρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, ο οποίος, όπως εύστοχα γράφει ο πολύς Πατρολόγος, αοίδιμος Καθηγητής Παναγιώτης Χρήστος, «... υπήρξε ρήτορας που συνάρπαζε τα πλήθη και σπουδαίος οργανωτής του εκκλησιαστικού και κοινωνικού έργου. Σε μία επαρχιακή μεγαλούπολη, όπως ήταν η Αντιόχεια, σαν Αρχιεπίσκοπος θα μεγαλουργούσε· αλλά στην πρωτεύουσα (εννοεί την Κωνσταντινούπολη), δεν μπόρεσε να χρησιμοποιήσει όλες τις ικανότητές του, διότι στερούνταν το προσόν της ελαστικότητας και προσαρμοστικότητας απέναντι στους πολιτικούς άρχοντες. Σφοδρός τιμητής των πάντων, μετέβαλλε τους φίλους σε εχθρούς. Γι' αυτό δεν του επιτράπηκε ν' ασκήσει επί μακρό χρόνο τα αρχιεπισκοπικά του καθήκοντα και όσο χρόνο ποίμανε δεν ήταν αδιατάραχτος στα έργα του. Εξ αιτίας αυτού η Εκκλησία στερήθηκε την αναμενόμενη προσφορά απ' αυτόν, αλλά κέρδισε αιώνια από το παράδειγμα της ακατάβλητης ηθικής αντιστάσεώς του».

Πρώτιστο ποιμαντικό μέλημα του Αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Ιωάννου του Χρυσόστομου υπήρξε η πνευματική ανύψωση του ιερού κλήρου με την παράλληλη εκρίζωση των κακώς κειμένων στο σώμα των κληρικών της Εκκλησίας. Ο ίδιος γνώριζε άριστα ότι στην προαγωγή του εκκλησιαστικού έργου δεν συμβάλλει

μόνο η προσπάθεια, αλλά και το ήθος των κληρικών. Έτσι κατά την εποχή εκείνη, όπως συμβαίνει πάντοτε, μαζί με τους ευσυνείδητους κληρικούς της Εκκλησίας υπηρετούσαν και μερικοί ασυνείδητοι ή απλώς αδιάφοροι. Πολλούς τους τάρασσε το πάθος της φιλαργυρίας και άλλους τους προσέλκυσε η καλοπέραση. Ο Ιερός Χρυσόστομος απαίτησε από όλους να μιμηθούν τη δική του ολιγάρκεια και πλήρη λιτότητα. Καταδίκασε επίσης σε ηθικό επίπεδο την επικίνδυνη και σκανδαλώδη συνήθεια της «συνοικήσεως» κληρικών μετά μοναστηρίων σε δύο περισπούδαστα δοκίμιά του.

Στον σωζόμενο «ιστορικό διάλογο του Παλλαδίου, Επισκόπου Ελενουπόλεως, που έγινε προς Θεόδωρο, Διάκονο Ρώμης περί Βίου και Πολιτείας του Μακαρίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου, Επισκόπου Κωνσταντινουπόλεως», ο Επίσκοπος Παλλάδιος αναφερόμενος στον νυχθήμερο και άοκνο αγώνα του Ιερού Χρυσοστόμου να εξυγιάνει τον ιερό κλήρο και τον εκ της βιοτής του σκανδαλισμό των πιστών, λέγει χαρακτηριστικά: «... αφού χειροτονήθηκε ο Ιωάννης, αρχίζει να φροντίζει για τα εκκλησιαστικά πράγματα, κάνοντας αρχή από τον έλεγχο των πιστών με τον ποιμενικό αυλό. Σπάνια όμως μεταχειριζόμενος και την ελεγκτική ράβδο, στρέφει το λόγο εναντίον της προσποιητής αδελφικής ζωής, στην πραγματικότητα όμως, εναντίον της αισχρής κακοήθειας εκείνων που ονομάζονται «συνείσακτοι», αποδεικνύοντας πως στην εκλογή των κακών οι χειρότεροι είναι εκείνοι που τρέφουν πόρνες, γιατί εκείνοι που κατοικούν μακριά από την εκκλησία είναι οι ίδιοι εκείνοι που επιθυμούν την αρρώστια· αυτοί όμως που κατοικούν μέσα στο εργαστήριο της σωτηρίας, προσκαλούν στην αρρώστια και τους υγιείς ακόμη. Έτσι πιέζονται οι κληρικοί εκείνοι που δεν αγαπούν το Θεό, αφού φλογίζονται από το πάθος της πορνείας. Στη συνέχεια στρέφεται εναντίον της αδικίας, καταστρέφοντας την έδρα των κακών, την πλεονεξία, για να βάλει τα θεμέλια της δικαιοσύνης. Γιατί αυτό είναι γνώρισμα των έμπειρων αρχιτεκτόνων, πρώτα δηλαδή να καταστρέψουν την οικοδομή της ψευτιάς και ύστερα να βάλουν το θεμέλιο της αλήθειας...

Απ' αυτό ταρασσονται πάλι εκείνοι που αποβλέπουν στον πλούτο. Έπειτα φροντίζει για τη διαίτά τους, παρακαλώντας ν' αρκούνται στα δικά τους φαγητά και να μην επιζητούν τα πλούσια τραπέζια των πλούσιων, ώστε έχοντας οδηγό τον καπνό των τραπεζιών, να μην παραδοθούν στη φλόγα της ακολασίας, επιζητώντας τη ζωή των κολάκων και των παρασίτων. Απ' εκεί προέρχονται οι περισσότεροι κοιλιόδουλοι και αναμειγνύονται με τους καλύτερους κακολόγους. Ύστερα εξετάζει τα βιβλία του οικονόμου και βρίσκει δαπάνες που δεν ωφελούν την Εκκλησία. Προστάζει να μην εκτελεσθεί η πίστωσή τους. Έρχεται στο μέρος των δαπανών της επισκοπής και βρίσκει πάρα πολύ μεγάλη σπατάλη και δίνει διαταγή να μεταφερθεί η πολυτέλεια αυτή στο νοσοκομείο. Επειδή όμως αυξάνονταν οι ανάγκες, χτίζει περισσότερα νοσοκομεία και διορίζει προϊσταμένους δυο ευσεβείς πρεσβυτέρους, καθώς επίσης ιατρούς και μαγείρους και χρηστούς αγάμους υπηρέτες, ώστε να φροντίζουν τους ξένους που σύχναζαν στην πόλη και τους έπιανε κάποια αρρώστια, και γι' αυτό το καλό, αλλά και για τη δόξα του Σωτήρα».

Ως εγκρατής και ανυπόκριτος Επίσκοπος της Εκκλησίας υπήρξε πρωτίστως αυστηρός με τον εαυτό του και έπειτα με τους άλλους γενόμενος «τύπος και υπογραμμός» της κατά Χριστόν Αρχιερωσύνης. Ανερχόμενος στο ύπατο αξίωμα της Εκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως δεν κυριεύθηκε από το πάθος της εξουσίας, του δεσποτισμού και της χλιδής. Ζούσε απλή, λιτή και ασκητική ζωή με συνεχή προσευχή και μελέτη των Αγίων Γραφών. Επειδή δε ακολουθούσε αυστηρή διαίτα και απέφευγε τις περιττές και ανούσιες κοσμικές κοινωνικές σχέσεις, δεν δεχόταν επισκέψεις και ούτε προσκλήσεις σε γεύματα, εδόθη η εσφαλμένη εντύπωση ότι ήταν ακοινωνήτο άτομο. Η εξωτερική του εμφάνιση δεν ήταν επιβλητική επειδή ήταν βραχύσωμος, λεπτός και αδύνατος, ρυτιδωμένος, σκυθρωπός και πολύ μετρημένος. Για να εξοικονομήσει χρήματα προκειμένου να τα χρησιμοποιήσει για κοινωφελείς σκοπούς άρχισε να πωλεί

πολυτελή έπιπλα και άλλα αντικείμενα του επισκοπείου, τα οποία δεν είχε ανάγκη ο ίδιος.

Υπήρξε αμείλικτος στον έλεγχο του εναντίον των αναξίων κληρικών και μοναχών απαιτώντας την καθαρότητα του βίου ενώ δεν δίστασε να αποβάλει παντελώς τους αμετανόητους και αδιόρθωτους από τις τάξεις του ιερού κλήρου. Έχοντας βαθύτατη συναίσθηση της Επισκοπικής του ευθύνης έναντι του Θεού, της Εκκλησίας και του ποιμνίου του προέβαινε σε αυστηρό έλεγχο όχι όμως με οργή και αλαζονεία αλλά με αγάπη και αληθές πατρικό ενδιαφέρον έναντι των παρεκτρεπομένων ιερέων, διακόνων και μοναχών, ενώ παράλληλα δεν παρέλειπε να επιπλήττει για τα «κακώς κείμενα» και τις γυναίκες που ήταν ενταγμένες στα λεγόμενα τάγματα των χηρών και των διακονισσών.

Είχε τη φήμη του αυστηρού και αδεκάστου Επισκόπου, αλλά, όπως ο ίδιος συνήθιζε να λέγει, δεν αποστρεφόταν τους ελεγχόμενους, αλλά μισούσε τις πονηρές και εφήμερες πράξεις: «ταύτα λέγομεν ουχ ίνα πλήξωμεν, αλλ' ίνα διορθωσώμεθα, ου τους ανθρώπους μισούντες, αλλά την πονηριάν αποστρεφόμενοι». Απέφευγε τις «ακατάσχετες αγαπολογίες», που είναι σύγχρονη μόδα της εποχής μας εντός ακόμη και του ιερού κλήρου της Εκκλησίας, και επέλεγε την ευθύτατη γλώσσα της αληθείας, αναφέροντας χαρακτηριστικά προς εκείνους που ήλεγχε για τα ατοπήματά τους: «Εγώ μεν γαρ, καν μυριάκις κατηγορήσας, μετά καθαράς καρδίας την ειρήνην σοι δίδωμι, μετά ειλικρινούς γνώμης, και πονηρόν ουδέν δύναμαί ποτε περί σου ειπείν' σπλάχνα γαρ έχω πατρικά».

Όταν κληρικοί επέλεγαν τον έκλυτο βίο και σκανδάλιζαν τους πιστούς, εκείνος με κοφτερή γλώσσα δημοσίως τους κατακεραύνωνε χωρίς περιστροφές και επιτηδευμένο διπλωματικό προσωπείο. Στα ενώπιον του λαού κηρύγματά του χαρακτήριζε: α) ως «αβαλαντιοσκόπους» τους κληρικούς οι οποίοι πλούτιζαν από την Ιεροσύνη, β) ως «κόλακες και παράσιτα» εκείνους που ζούσαν αναξιοπρεπή ζωή, διάγοντας βίο κοσμικό και προκλητικά σκανδαλώδη, γ) ως «κοιλιάδουλους» εκείνους που ζούσαν ράθυμη και αργή ζωή και δ) ως «συνείσακτους» εκείνους που συζούσαν ξεδιάντροπα με διάφορα πρόσωπα όντες υποτεταγμένοι στον έκλυτο βίο της ηθικής παρακμής.

Η αταλάντευτη απόφαση του Ιερού Χρυσοστόμου για έμπρακτη κάθαρση στους κόλπους της Εκκλησίας με την απομάκρυνση των παντός βαθμού αναξίων κληρικών φαίνεται περίτρανα στην περίπτωση της κατόπιν συνοδικής αποφάσεως εν Εφέσω καταδίκης έξι ή κατ' άλλους δεκατριών σιμωνιακών επισκόπων και της τοποθετήσεως στη θέση τους ευσεβών, θεοφοβούμενων και εντίμων. Το γεγονός βέβαια αυτό, όπως ήταν αναμενόμενο, προκάλεσε την αντίδραση και το μίσος εκείνων που θίγονταν και γενικώς φθονούσαν τον Ιερό Χρυσόστομο, όπως ήταν ο παλαιόθεν ορκισμένος εχθρός του Αλεξανδρείας Θεόφιλος, ο Γαβάλων Σεβηριανός, ο Βερούσιος Ακάκιος, ο Πτολεμαΐδος Αντίοχος, ο μοναχός Ισαάκ και άλλοι.

Η σπείρα των φθονερών και πικρόχολων κληρικών συνασπίσθηκαν και ανέμεναν την κατάλληλη ευκαιρία για να αφανίσουν τον Ιερό Πατέρα. Ο δε Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος έχοντας πάντοτε ως πρώτιστη ποιμαντική μέριμνά του την πνευματική ανύψωση του ποιμνίου και των αρχόντων συνέχιζε αδιαπτώτως και ακαθέκτως την αφύπνιση συνειδήσεων, άλλοτε χρησιμοποιώντας τη γλώσσα του μέλιτος και άλλοτε την ράβδο της συναίσεως, χωρίς να υπολογίζει το προσωπικό του κόστος και αδιαφορώντας εάν γίνει δυσάρεστος στους συνήθεις κοσμικούς κύκλους. Ο λαός λοιπόν στην πρωτεύουσα, που απότομα τότε διογκώθηκε, είχε ανάγκη από πνευματική και ηθική καθοδήγηση, την οποία ο Επίσκοπος Ιωάννης παρείχε πλούσια με τα συνεχιζόμενα πάντοτε Κηρύγματά του. Με τον δημόσιο λόγο του καυτηρίαζε την αδιαφορία των ανθρώπων για το ήθος στη ζωή τους και την εν γένει χαλάρωση των ηθών. Η μανιώδης παρακολούθηση ιπποδρομιών και θεατρικών παραστάσεων κακής ποιότητας, η σκληρότητα προς τους κατωτέρους, η ακόρεστη απληστία και φιλαργυρία καθώς

και η προκλητική πολυτέλεια αποτελούσαν το περιεχόμενο των χωρίς τέλος «φιλιππικών λόγων» του Αρχιεπισκόπου, που έβλεπε τους φιλοθεάμονες άλλοτε μεν με αγαλλίαση να γεμίζουν τους ναούς, άλλοτε δε με λύπη να τους εγκαταλείπουν για να μη χάσουν τα φθηνού επιπέδου θεάματα.

Ο Ιερός Πατήρ όντας ο ίδιος ιδιαίτερα προσεκτικός στη ζωή του δίδασκε πάντοτε την σεμνοπρέπεια και στους δημόσιους χώρους και κατ' οίκον. Συχνά λοιπόν επέκρινε τις προκλητικές γυναίκες ανεξαρτήτως ηλικίας, λέγοντας χαρακτηριστικά: «Αφού είστε γριές, τι προσπαθείτε να ξανανιώσετε με τη βία το σώμα, κατεβάζοντας «αφέλειες» στο μέτωπό σας όπως οι πόρνες, προσβάλλοντας και τις άλλες ελεύθερες γυναίκες, για να ξεγελάσετε αυτούς που συναναστρέφεστε, τη στιγμή που είστε και χήρες;».

Ο άτλας της Εκκλησίας Ιωάννης ο Χρυσόστομος δεν δείλιασε να συγκρουσθεί και με τα πρόσωπα της πολιτικής σκηνής τα οποία δρούσαν κατά την περίοδο εκείνη και ήταν ο ευσεβής και σώφρων αλλά αδύναμος χαρακτήρας Αυτοκράτορας Αρκάδιος με την εύπιστη, φιλάργυρη και ματαιόδοξη σύζυγό του, την Ευδοξία, καθώς και ο ραδιούργος και πονηρός πρωθυπουργός Ευτρόπιος. Όταν μάλιστα ο Ευτρόπιος είχε φανερά υποταχθεί στην φιλαργυρία και την εξουσιομανία του και κυρίως αφότου κατήγγησε το υπό του αυτοκράτορος Θεοδοσίου παραχωρηθέν «άσυλο των Εκκλησιών», ο Ιερός Χρυσόστομος δημοσίως κατέκρινε την αγάπη του για τα πανηγύρια και τις κοσμικές απολαύσεις, την απληστία του και την ακόρεστη επιθυμία του για εξουσία, ενώ παράλληλα απαιτούσε με τον ασυμβίβαστο δημόσιο λόγο του, την εκ νέου απόδοση του «εκκλησιαστικού ασύλου». Όπως όμως γράφει ο καθηγητής Παναγιώτης Χρήστου, ήταν πεπρωμένο πρώτος ο Ευτρόπιος να υποστεί τις συνέπειες της καταργήσεώς του, όταν καταδιωκόμενος από το πλήθος κατά την επικράτηση των Γότθων στην Κωνσταντινούπολη, εισήλθε στον καθεδρικό ναό και προσέφυγε στο ιερό θυσιαστήριο. Τότε ο Ιερός Χρυσόστομος με συγκατάβαση εκφώνησε τον περίφημο λόγο του επί του ρητού «ματαιότης ματαιοτήτων, τα πάντα ματαιότης». Και τότε μεν ο Ευτρόπιος εσώθη αλλά λίγο χρόνο αργότερα εξορίστηκε στην Κύπρο και εν συνεχεία καταδικάστηκε σε θάνατο.

Ακόμη σφοδρότερη υπήρξε η σύγκρουση του Ιερού Χρυσοστόμου με την ματαιόδοξη Αυγούστα Ευδοξία την οποία δημοσίως επέκρινε για την άκρατη κοσμική ζωή, την προκλητική πολυτέλεια και την ακόρεστη φιλοχρηματία της. Τότε οι κυρίες της αυλής, τις οποίες ο Ιερός Πατήρ χαρακτήριζε ως «ταραξάνδριαι» και «ανασειστριαι» ήλθαν σε συνεννόηση με τον «λιθομανή και χρυσολάτρη» Αλεξανδρείας Θεόφιλο, ο οποίος δοθείσης της ευκαιρίας ηγήθηκε μιάς πρωτοφανούς και κακοήθους πολεμικής εναντίον του Χρυσοστόμου, καθώς σύμφωνα με τον Παλλάδιο «προκαταλαμβάνει φθόνος τας διανοίας των μισθωτών ποιμένων». Στην ανίερη αυτή σπείρα συνασπίστηκαν οι άρχοντες και πλούσιοι πέριξ του δολοπλόκου Ευτροπίου καθώς επίσης και οι εκδιωχθέντες επίσκοποι τους οποίους ο μέγας Ιεράρχης επέκρινε για τον διεφθαρμένο βίο τους και έλεγε εν είδει δημοσίας ομολογίας ότι «ουδένα δέδοικα ως των Επισκόπων, πλην ολίγων».

Όλο αυτός ο «χορός της ανομίας» με επικεφαλής τον Αλεξανδρείας Θεόφιλο κατεσκεύασε ψευδείς κατηγορίες και κατεδίκασε ερήμην στην ψευδοσύνοδο ή ληστρική Σύνοδο παρά την Δρυν (403 μ.Χ.) τον Ιερό Χρυσόστομο, τον οποίο καθαίρεσε αντικανονικώς και απεφάσισε την εξορία του. Είναι μάλιστα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τα όσα διασώζει ο Επίσκοπος Παλλάδιος, όταν αναφέρεται στον πνευματικό τρόπο με τον οποίο ο Ιερός Πατήρ αντιμετώπισε την σκευωρία των ψευδαδελφών του συνεπισκόπων, χωρίς να προκαλέσει σχίσματα στο σώμα της Εκκλησίας, αναφέροντας τα εξής αποκαλυπτικά: «καθώς βρισκόμαστε σε απορία, φωτισμένος από το Άγιο Πνεύμα, ο Ιωάννης λέγει σε όλους. Προσευχηθείτε, αδελφοί μου, εάν αγαπάτε το Χριστό, μήπως κάποιος εξαιτίας μου παραιτηθεί από την Εκκλησία του. Γιατί εγώ

τώρα θυσιάζομαι και ο καιρός της αναχώρησής μου από τον κόσμο αυτόν είναι πολύ κοντά... Και αφού υποφέρω πολλές θλίψεις, θα εγκαταλείψω τη ζωή, όπως βλέπω. Γιατί γνωρίζω τη σκευωρία του Σατανά, επειδή δεν ανέχεται πια την ενόχληση των λόγων μου που στρέφονται εναντίον του. Και έτσι να έχετε το έλεος του Θεού. Να με θυμάστε στις προσευχές σας... Αφού μας παρακάλεσε να επιστρέψουμε στη Σύνοδο, γιατί περιφερόμαστε εδώ και εκεί, όπως οι μέλισσες που βουίζουν γύρω από την κυψέλη, λέγει: «καθίστε, αδελφοί μου, και μη κλαίτε, γιατί με στενοχωρείτε περισσότερο. Γιατί σε μένα ζωή είναι ο Χριστός, αλλά και το να πεθάνω είναι κέρδος... Και αν θυμάστε, διατηρείστε στη μνήμη σας, ό,τι πάντοτε σας έλεγα: Η παρούσα ζωή είναι δρόμος, και τα καλά της και τα κακά της περνούν. Εμπορική πανήγυρη είναι τα παρόντα. Αγοράσαμε, πουλήσαμε, τελειώνουμε. Μήπως είμαστε καλύτεροι από τους πατριάρχες, τους προφήτες, τους αποστόλους για να παραμείνει σε μας αθάνατη αυτή η ζωή... Αλλ' όπως είπα, μην εγκαταλείψετε τις Εκκλησίες σας. Γιατί ούτε από μένα άρχισε το κήρυγμα, ούτε σε μένα τελείωσε».

Ο Ιερός Χρυσόστομος κρυφά οδηγήθηκε στην Βιθυνία (Πραινέτον) αλλά επειδή η δεισιδαίμων αυτοκράτειρα Ευδοξία απέδωσε τον γενόμενο εν Κωνσταντινούπολει σεισμό στην θεία οργή για την άδικη εξορία του Ιεράρχου, εξήτησε από τον σύζυγό της Αρκάδιο την επάνοδό του στον θρόνο της πρωτεύουσας, όπερ και εγένετο. Και ενώ θα ανέμενε κάποιος ότι ο Πρωθιεράρχης θα είχε κάποια συστολή στον δημόσιο εξελεκτικό λόγο του έναντι των αυθαιρεσιών και της προκλητικής βιοτής της Αυγούστας Ευδοξίας, εντούτοις εκείνος ουδέ κατ' ελάχιστον εκάμφη. Αφορμή εδόθη από μία ομιλία του Χρυσοστόμου στην οποία παρεπονέθη στην Αυτοκράτειρα για τους θορύβους που προκαλούσαν οι εορταστικές εκδηλώσεις (αγώνες και χοροί), οι οποίες γίνονταν για να τιμήσουν την Ευδοξία. Ο Ιερός Πατήρ αντέδρασε δυναμικότερα όταν ο αργυρός Ανδριάντας της ματαιόδοξης Ευδοξίας εστήθη πλησίον του Ιερού Ναού της Αγίας Σοφίας, απέναντι από το Μέγαρο της Συγκλήτου, στην κεντρική αγορά, και οι κοσμικές εκδηλώσεις παρεμπόδιζαν την κανονική τέλεση της θείας λειτουργίας και των ιερών ακολουθιών. Στο λόγο εκείνο ο Ιερός Χρυσόστομος έλεγξε αυστηρά τα πρόσωπα που συμμετείχαν στις εορταστικές εκδηλώσεις και φαίνεται ότι μάλλον υπήρξε σκληρός στις εκφράσεις του και με βαρείς υπαινιγμούς σε βάρος της Ευδοξίας, στην οποία, όπως αναφέρει σχετικά ο ιστορικός Σωκράτης, ο Ιερός Πατήρ απηύθυνε την εξής φράση: «πάλιν Ηρωδιάς μαίνεται, πάλιν ταρασσεται, πάλιν ορχείται, πάλιν την κεφαλήν Ιωάννου ζητεί λαβείν επί πίνακι».

Η δεύτερη και τελευταία εξορία του Ιερού Χρυσοστόμου κατά τον Ιούνιο του 404 μ.Χ. υπήρξε το αποτέλεσμα της θιγόμενης Ευδοξίας η οποία απαίτησε από τον σύζυγό της Αρκάδιο να λάβει μέτρα εναντίον του. Ο ασυμβίβαστος Ιεράρχης εξορίσθηκε στην Κουκουσό της Αρμενίας και αργότερα στην ερειπωμένη Πιτυούντα, στους πρόποδες του Καυκάσου, κοντά στα παράλια του Πόντου. Όταν ο ταλαιπωρημένος και ασθενής από τις κακουχίες Ιεράρχης έφθασε στα Κόμανα του Πόντου, αφού εφόρεσε ολόκληρη την ιερατική του στολή, εκοινώνησε των αχράντων μυστηρίων για τελευταία φορά και λέγοντας την φράση: «Δόξα τω Θεώ πάντων ένεκεν», παρέδωσε το πνεύμα του, την 14^η Σεπτεμβρίου του 407 μ.Χ.

Σε όλη την επίγεια βιοτή του ο κλεινός Ιωάννης ο Χρυσόστομος αγωνίσθηκε παντί σθένει και ιερώ ζήλω να διατηρήσει την ενότητα της Εκκλησίας αποφεύγοντας κάθε ενέργεια που θα μπορούσε να προκαλέσει σχίσματα στο ενιαίο και αδιαίρετο σώμα της Μίας Αγίας Καθολικής και Αποστολικής του Χριστού Εκκλησίας. Γι' αυτό πειθάρχησε και τις δύο φορές στις άδικες και αντικανονικές εναντίον του αποφάσεις της Συνόδου και αγόγγυστα ως Επίσκοπος με γνήσιο και ανόθευτο εκκλησιαστικό φρόνημα πήρε το δρόμο της σκληρής και επώδυνης εξορίας προκειμένου να μη γίνει ο ίδιος αίτιος σχίσματος μέσα στην Εκκλησία. Εξάλλου ο ίδιος επίστευε και edίδασκε ότι το να προκαλέσει κάποιος σχίσμα είναι χειρότερο από το να πέσει στην αίρεση, λέγοντας χαρακτηριστικά: «το σχίσαι την Εκκλησίαν χειρόν του εις αίρεσιν εμπει-

σείν». Ο δε Άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης στο περισπούδαστο και μνημειώδες έργο του: «Πηδάλιον», αναφέρει τα όσα ο Ιερός Πατήρ εκφώνησε στην ΙΑ' ερμηνευτική ομιλία του «Προς Εφεσίους», όπου «λέγει δε ο Θεός Χρυσόστομος, ότι είπεν ένας Άγιος άνθρωπος, πως ουδέ αίμα μαρτυρίου ημπορεί να εξαλείψη την αμαρτίαν του χωρισμού της Εκκλησίας και της διαιρέσεως, και το να σχίση την Εκκλησίαν είναι χειρότερον κακόν, από το να πέσει εις αίρεσιν».

Όταν μάλιστα κατά τις μεγάλες ώρες των συνεδριάσεων της ληστρικής συνόδου παρά την Δρυν ορισμένοι φίλοι του επεσήμαναν στον ίδιο ότι είναι «αναντικατάστατος» για την Εκκλησία, εκείνος, όπως λεπτομερώς αναφέρει ο Επίσκοπος Παλλάδιος, απάντησε αποφασιστικά: «Αρκεί, Αδελφέ, μη πολλά λέγε, αλλ' ο είπον, τας εκκλησίας υμών μη αφήτε' ούτε γαρ απ' εμού ήρξατο το διδασκάλιον, ούτε εις εμέ ετελεύτησε. Μη ουκ απέθανε Μωσής; Ουχ εύρηται Ιησούς; Ουκ ετελεύτησε Σαμουήλ; Ου κέχρισται ο Δαυίδ; Απέλιπε τον βίον Ιερεμίας, ουκ ην Βαρούχ; Ανελήφθη Ηλίας, ου προεφήτευσε Ελισσαίος, εκατατομήθη Παύλος, ουκ απέλιπε Τιμόθεον, Τίτον, Απολλώ και άλλους μυρίους;».

Σε άλλο σημείο των περί του Βίου του Ιερού Χρυσοστόμου, ο Επίσκοπος Παλλάδιος επισημαίνει την αγωνία του Ιερού Πατρός να μη προκληθεί σχίσμα στο σώμα της Εκκλησίας, αναφέροντας ότι στον Επίσκοπο Απαμείας Ευλύσιο, που αμφιταλαντευόταν εάν θα έπρεπε να παραμείνουν οι ιεράρχες στις εκκλησίες και να μη αποσχισθούν αντιδρώντας στην άδικη απομάκρυνση του Ιερού Χρυσοστόμου, εκείνος ως συνετός Επίσκοπος απάντησε: «Κοινωνήσατε μεν, ίνα μη σχίσητε την Εκκλησίαν, μη υπογράψητε δε. Ουδέ γαρ εμαυτώ σύννοϊδα άξιον καθαιρέσεως εννόησα». Τα ίδια ακριβώς συγκινητικά και αποτρεπτικά σχισμάτων είπε ο Ιερός Χρυσόστομος, όπως τα διασώζει και πάλι ο Παλλάδιος και προς τις διακόνισσες Ολυμπιάδα, Πενταδία και Πρόκλη: «Ελάτε εδώ, θυγατέρες, και ακούστε με. Όσα έχουν σχέση με μένα τελειώνουν τώρα, καθώς βλέπω. Έχω φθάσει στο τέλος του δρόμου της αποστολής μου και ίσως δε θα δείτε πια το πρόσωπό μου. Αυτό είναι εκείνο, που σας παρακαλώ. Να μη σταματήσει καμία από σας τον συνηθισμένο ζήλο για την εκκλησία. Και όποιος θα χειροτονηθεί χωρίς τη θέλησή του, αφού δεν επιδίωξε το πράγμα, σύμφωνα με τη συγκατάθεση όλων, να του κλίνετε την κεφαλή σας όπως στον Ιωάννη γιατί δεν μπορεί η Εκκλησία να είναι χωρίς Επίσκοπο. Και έτσι θα σας ελεεί ο Θεός».

Στο πρόσωπο του Ιερού Χρυσοστόμου επαληθεύεται περίτρανα ότι «θέλει αρετή και τόλμη η Ελευθερία» επειδή ακριβώς και ο ίδιος παρέμεινε μέχρι τέλους της επιγείου ζωής του το «αδούλωτο και ελεύθερο στόμα της αληθείας Χριστού» χωρίς οσφυοκαμνίες, συμβιβασμούς, ψευδεπίγραφες διπλωματίες και ανούσιες υποκριτικές αγαπολογίες. Έθεσε το αλάτι της αληθείας Χριστού επί της πληγής κάθε αυθαιρεσίας και προκλητικής βιοτής κλήρου και λαού, αρχόντων και αρχομένων. Έθαψε το «ίδιον θέλημα» για να γίνει το θέλημα του Κυρίου και να διαφυλαχθεί πάση θυσία η ενότητα της Εκκλησίας γενόμενος ανά τους αιώνες το ακατάβλητο και τηλαυγές σύμβολο αληθούς Επισκόπου και Πατρός, αλλά ποτέ ματαιόδοξου Δεσπότη.

Υ.Γ. Το ιερό λείψανο του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου, το οποίο εκλάπη από τους σταυροφόρους κατά την Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως (1204 μ.Χ.) στην Δ' σταυροφορία και επί αιώνες ευρίσκετο στο Βατικανό, μετεφέρθη κατά τον Νοέμβριο του 2004 και φυλάσσεται πλέον στον Πάνσεπτο Πατριαρχικό Ναό του Αγίου Γεωργίου, κατόπιν των ανύστακτων και άοκνων ενεργειών του Παναγιωτάτου Οικουμενικού Πατριάρχου κ. Βαρθολομαίου ο οποίος επέτυχε την απόδοση του υπό του Πάπα Ρώμης Ιωάννου-Παύλου Β'.